

శ్రీ హయగ్రీవ స్తోత్రం

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

జ్ఞానానందమయం దేవం నిర్మలస్ఫటికాకృతిమ్ ।
ఆధారం సర్వవిద్యానాం హయగ్రీవముపాస్మహే ॥

1

స్వతః సిద్ధం శుద్ధస్ఫటికమణి భూభృత్రుతిభటం
సుధాసద్రిచీభిర్ద్వ్యుతిభిరవదాతత్రిభువనమ్ ।
అనంతైస్త్రయ్యంతై రనువిహిత హేషా హలహలం
హతాశేషా వద్యం హయవదనమీడేమహి మహాః ॥

2

సమాహారః సామ్నాం ప్రతిపదమృచాం ధామ యజుషాం
లయః ప్రత్యూహానాం లహరి వితతిర్బోధజలధేః ।
కథాదర్పక్షుభ్యత్కథకకుల కోలాహలభవం
హరత్వంతర్హ్లాంతం హయవదన హేషా హలహలః ॥

3

ప్రాచీ సంధ్యా కాచి దంతర్నిశాయాః ప్రజ్ఞాదృష్టేరంజన శ్రీరపూర్వా ।
వక్త్రీ వేదాన్ భాతు మే వాజివక్త్రా వాగీశాఖ్యా వాసుదేవస్య మూర్తిః ॥

4

విశుద్ధ విజ్ఞాన ఘన స్వరూపం విజ్ఞాన విశ్రాణనబద్ధదీక్షమ్ ।
దయానిధిం దేహాభృతాం శరణ్యం దేవం హయగ్రీవమహం ప్రపద్యే ॥

5

అపౌరుషేయైరపి వాక్త్ర పంచైః అద్యాపి తే భూతిమదృష్టపారామ్ ।
స్తువన్నహం ముగ్ధ ఇతి త్వయైవ కారుణ్యతో నాథ కటాక్షణీయః ॥

6

- దాక్షిణ్యరమ్యా గిరిశస్య మూర్తిః దేవీ సరోజాసన ధర్మపత్నీ ।
వ్యాసాదయోఽపి వ్యపదేశ్యవాచః సురన్తి సర్వే తవ శక్తిలేశైః ॥ 7
- మందోఽభవిష్యన్నియతం విరించో వాచాం నిధే వంచితభాగధేయః ।
దైత్యాపనీతాన్ దయయైవ భూయోఽ ప్యధ్యాపయిష్యో నిగమాన్ న చేత్త్వమ్ ॥ 8
- వితర్కణ్డోలాం వ్యవధూయ సత్త్వే బృహస్పతిం వర్తయసే యతస్త్వమ్ ।
తేనైవ దేవ! త్రిదశేశ్వరాణాం అస్పృష్ట డోలాయిత మాధిరాజ్యమ్ ॥ 9
- అగ్నౌ సమిదార్చిషి సప్తతంతోః ఆతస్థివాన్ మంత్రమయం శరీరమ్ ।
అఖండసారైర్హవిషాం ప్రదానైః ఆప్యాయనం వ్యోమసదాం విధత్సే ॥ 10
- యన్మూలమీద్యక్ ప్రతిభాతి తత్త్వం యా మూలమామ్నాయ మహోద్రుమాణామ్ ।
తత్సేన జానన్తి విశుద్ధ సత్వాః త్వామక్ష రామక్ష రమాత్మకాంతే ॥ 11
- అవ్యాకృతాద్ వ్యాకృతవానసి త్వం నామాని రూపాణి చ యాని పూర్వమ్ ।
శంసంతి తేషాం చరమాం ప్రతిష్ఠాం వాగీశ్వర త్వాం త్వదుపజ్ఞవాచః ॥ 12
- ముగ్ధేందునిష్యందవిలోభనీయాం మూర్తిం తవానంద సుధా ప్రసూతిమ్ ।
విపశ్చితశ్చేతసి భావయంతే వేలాముదారామివ దుగ్గసింధోః ॥ 13
- మనోగతం పశ్యతి యః సదా త్వాం మనీషిణాం మానస రాజహంసమ్ ।
స్వయమ్ పురోభావ వివాదభాజః కింకుర్వతే తస్య గిరో యథార్హమ్ ॥ 14
- అపి క్షణార్థం కలయంతి యే త్వామ్ ఆప్లావయంతం విశదైర్మయూఖైః ।
వాచాం ప్రవాహై రనివారితైస్తే మందాకినీం మందయితుం క్షమన్తే ॥ 15

- స్వామిన్ భవద్ధ్యాన సుధాభిషేకాత్ వహంతి ధన్యాః పులకానుబంధమ్ |
అలక్ష్మితే క్వాపి నిరూఢమూలం అంగేష్వివానంద ధుమంకురంతమ్ || 16
- స్వామిన్! ప్రతీచా హృదయేన ధన్యాః త్వద్ధ్యాన చంద్రోదయ వర్ధమానమ్ |
అమాన్తమానంద పయోధిమంతః పయోభిరక్ష్ణాం పరివాహయంతి || 17
- స్వైరానుభావాస్త్యదధీన భావాః సమృద్ధవీర్యాస్త్యదనుగ్రహేణ |
విపశ్చితో నాథ తరన్తి మాయాం వైహారికీం మోహన పింఛికాం తే || 18
- ప్రాజ్ఞిర్మితానాం తపసాం విపాకాః ప్రత్యగ్రనిఃశ్రేయస సంపదో మే |
సమేధిషీరంస్తవ పాదపద్మే సంకల్ప చింతామణయః ప్రణామాః || 19
- విలుప్త మూర్ధన్య లిపి క్రమాణామ్ సురేంద్ర చూడాపద లాలితానామ్ |
త్వదంఘ్రి రాజీవ రజఃకణానాం భూయాన్ ప్రసాదో మయి నాథ! భూయాత్ || 20
- పరిస్ఫురన్నూపుర చిత్రభాను ప్రకాశ నిర్ఘాత తమోనుషంగామ్ |
పదద్వయాం తే పరిచిన్మహే ౨న్తః ప్రబోధ రాజీవ విభాత సన్ధ్యామ్ || 21
- త్వత్కింకరాలంకరణోచితానాం త్వయైవ కల్పాంతర పాలితానామ్ |
మంజుప్రణాదం మణినూపురం తే మంజూషికాం వేదగిరాం ప్రతీమః || 22
- సంచింతయామి ప్రతిభాదశాస్థాన్ సంధుక్షయన్తం సమయ ప్రదీపాన్ |
విజ్ఞాన కల్పద్రుమ పల్లవాభం వ్యాఖ్యాన ముద్రా మధురం కరం తే || 23
- చిత్తే కరోమి స్ఫురితాక్షమాలం సవ్యేతరం నాథ కరం త్వదీయమ్ |
జ్ఞానామృతోదంచనలమ్పటానాం లీలాఘటీ యంత్రమివాశ్రితానామ్ || 24

ప్రబోధ సింధోరరుణైః ప్రకాశైః ప్రవాళ సంఘాతమివోద్వహంతమ్ |
విభావయే దేవ సపుస్తకం తే వామం కరం దక్షిణమాశ్రితానామ్ || 25

తమాంసి భిత్వా విశదైర్మయూఖైః సంప్రీణయంతం విదుషశ్చకోరాన్ |
నిశామయే త్వాం నవపుణ్డరీకే శరద్ధనే చంద్రమివ స్ఫురంతమ్ || 26

దిశస్తు మే దేవ సదా త్వదీయాః దయాతరంగానుచరాః కటాక్షాః |
శ్రోత్రేషు పుంసామమృతమ్ క్షరంతీం సరస్వతీం సంశ్రిత కామధేనుమ్ || 27

విశేషవిత్పారిషదేషు నాథ! విదగ్ధ గోష్ఠీసమరాంగణేషు |
జిగీషతో మే కవితార్కికేంద్రాన్ జిహ్వోగ్ర సింహాసనమభ్యుపేయాః || 28

త్వాం చింతయంస్త్యన్మయతాం ప్రపన్నః త్వాముద్గ్రణన్ శబ్దమయేన ధామ్నా |
స్వామిన్ సమాజేషు సమేధిషీయ స్వచ్ఛంద వాదాహవ బద్ధశూరః || 29

నానావిధానామగతిః కలానాం న చాపి తీర్థేషు కృతావతారః |
ధ్రువం తవానాథపరిగ్రహాయాః నవం నవం పాత్రమహం దయాయాః || 30

అకంపనీయాన్యపనీతి భేదైః అలంకృషీరన్ హృదయం మదీయమ్ |
శంకాకళంకాపగమోజ్జ్వలాని తత్వాని సమ్యంచ తవ ప్రసాదాత్ || 31

వ్యాఖ్యా ముద్రాం కరసరసిజైః పుస్తకమ్ శంఖచక్రే
బిభ్రద్భిన్నస్ఫటికరుచిరే పుండరీకే నిషణ్ణః |
అమ్లానశ్రీరమృతవిశదైరంశుభిః ప్లావయన్మాం
ఆవిర్భూయాదనఘ మహిమా మానసే వాగధీశః || 32

వాగర్థ సిద్ధిహేతోః పఠత హయగ్రీవసంస్తుతిం భక్త్యా ।
కవితార్కికకేసరిణా వేంకటనాథేన విరచితామేతామ్ ॥

33

కవితార్కికసింహాయ కల్యాణగుణశాలినే ।
శ్రీమతే వేంకటేశాయ వేదాంతగురవే నమః ॥

34

॥ ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదంతాచార్యస్య కృతిషు
శ్రీ హయగ్రీవ స్తోత్రం సంపూర్ణమ్ ॥